

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Jméno diplomanta:	Kateřina Eliášová
Téma práce:	Aktuální otázky okolností vylučujících protiprávnost
Rozsah práce	52 stran
Datum odevzdání práce:	11.8.2024
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
Oponent diplomové práce:	

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Diplomantka si za téma své práce zvolila problematiku, která patří k častým tématům kvalifikačních prací. Na první pohled se totiž může zdát, že se jedná o problematiku s dlouhodobě konstantní právní úpravou, bohatým pokrytím literaturou a judikaturou a běžně se v trestním právu vyskytující. Při bližším pohledu však zjišťujeme, že jde o problematiku, ve které existuje řada teoretických a zejména praktických aplikačních otázek, na které jsou v odborné literatuře i v judikatuře vyslovovány nejednotné názory. Proto třeba diplomovou práci, věnovanou problematice okolností vylučujících protiprávnost, považovat za aktuální, žádoucí a potřebnou.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody:

Problematika okolností vylučujících protiprávnost je přiměřeně náročná na vyhledání pramenů, neboť kromě nemalého okruhu literárních zdrojů úzce orientovaných na meritum práce, je třeba pečlivě čerpat z pramenů širěji orientovaných, a to včetně judikatury. Náročná je práce ovšem i na vlastní zpracování, protože vyžaduje poměrně hluboké znalosti nejen samotných institutů okolností vylučujících protiprávnost, ale i obecných institutů trestního práva hmotného vůbec. Metoda deskripce a kritické analýzy, které diplomantka zvolila, odpovídají předmětu práce a vytyčeným cílům.

3. Formální a systematické členění práce:

Diplomantka se po vymezení cílů a zaměření své práce nejprve věnuje obecným otázkám okolností vylučujících protiprávnost. Na to navazuje podrobnější rozbor vybraných institutů, a to se zaměřením na vybrané konkrétní aktuální a sporné otázky v doktríně i v praxi. Závěr pak shrnuje návrhy diplomantky de lege ferenda. Systematika členění práce je proto zcela logická a plně funkční.

4. Vyjádření k práci

Práci lze celkově hodnotit jako dobře zpracovanou. Správně je vymezeno postavení okolností vylučujících protiprávnost v systému trestního práva. Pokud jde o analýzu jednotlivých vybraných otázek, pak diplomantka uvádí názory, které k nim byly vysloveny v odborné literatuře případně též v judikatuře, tyto názory konfrontuje a uvádí jejich klady i nedostatky. Přisvědčit třeba diplomantce v tom, že názory na pojem excesu nutné obrany a krajní nouze, jakož i názory na interpretaci podmínky subsidiarity krajní nouze, se u jednotlivých autorů liší. Lze souhlasit s tím, že není správné excesivním pojetím subsidiarity omezovat nad rámec zákona podmínku proporcionality. Přisvědčit možno i názoru, že v krajní nouzi s důsledky vyloučení trestnosti zásadně může (až na výjimky) jednat i původce nebezpečí; jinou otázkou však je odpovědnost za škodu podle práva civilního. V souvislosti s problematikou obětování života k záchraně jiného života z pohledu požadavku proporcionality krajní nouze, třeba kvitovat, že diplomantka se věnuje i kritické analýze judikátu NS SSR ze dne 11.12.1980 (3 To 72/80). Pozornost mohla upřít též na problematiku tzv. Karneadova prkna, která je složitější v tom, že bezprostředně hrozí smrt pouze dvěma ztroskotancům, neboť prkno oba dva neunese, a proto silnější z nich usmrtí druhého, aby zachránil svůj vlastní život. S tematikou krajní nouze pak souvisí i specifická problematika tzv. prioritizace pacientů a uplatňování principů „first come, first served“, resp. „conflict of duties“. V partii, kde je řešena otázka, zda nezaviněná jednání mají být posuzována jako nebezpečí (odvrácené jednáním v krajní nouzi) nebo jako útok (odvrácený jednáním v nutné obraně), je plédováno pro útok, avšak s uplatněním proporcionality a subsidiarity jako u krajní nouze. Pak by se ovšem jednalo o analogii s krajní nouzí, která by zužovala meze nutné obrany a byla by tak v neprospěch pachatele. Pozornost diplomantka věnuje rovněž atraktivní problematice

automatizovaných obranných zařízení. Za pozornost rozhodně stojí problematika „nutné obrany psychicky týraných žen“ v podkapitole 3.4. Diplomantka zde traktuje názor americké autorky Lenore E. Walkerové, že cyklus (vzorec) domácího násilí: napětí – násilí – líbánky – klid, představuje jeden cyklicky se opakující trvající útok, takže k usmrcení agresora může v nutné obraně dojít i v jiných fázích cyklu, než je vlastní výkon násilí na oběti, neboť i v těchto fázích je týraná žena pod vlivem prožitého a očekávaného zlého nakládání. V partii o svolení poškozeného pak diplomantka preferuje posuzování způsobilosti k udělení souhlasu podle trestního zákoníku a umožnění udělení souhlasu v zastoupení. Pokud pak jde o problematiku svolení k lékařskému zákroku, lze akceptovat názor, že lékař nesmí vyhovět žádosti pacienta o postup non lege artis, ale ani nesmí provést zákrok lege artis proti vůli pacienta. Konečně pokud jde o odpovědnost za sportovní, diplomantka recipuje názory vyslovené v odborné literatuře.

Celkově lze předloženou diplomovou práci hodnotit jako dobrou. Diplomantka prokázala orientaci v právní úpravě zkoumané problematiky, včetně jejich širších souvislostí, a rovněž v literárních pracích a v judikatuře, které se této problematice věnují. Kladem práce je nejen absence věcných chyb, ale především to, že diplomantka úspěšně identifikovala řadu aktuálních sporných otázek u jednotlivých institutů, pečlivě v literatuře vyhledala názory odborníků na jejich řešení, tyto názory komparuje a uvádí jejich klady a nedostatky. Na druhou stranu je nezdárka obtížné v textu identifikovat vlastní názor samotné diplomantky na řešení sporných otázek, včetně případné argumentace. Text práce je zpracován srozumitelně a přehledně. S prameny diplomantka pracuje samostatně a efektivně.

Závěr: předložená diplomová práce po obsahové i po formální stránce splňuje požadavky na ni kladené a je způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn dobře.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství.	Kritická analýza názorů prezentovaných v odborné literatuře rozhodně prokazují samostatný přístup.
Logická stavba práce	Práce má logickou strukturu, počínaje otázkami obecnými, přes rozbor vybraných sporných otázek až po závěrečné shrnutí.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Účelné využití poznatků z literárních pramenů a judikatury. S ohledem na zaměření práce dominují prameny tuzemské. Veškeré prameny, citace i odkazy jsou důsledně vyznačovány.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka provedeného rozboru zkoumané problematiky celkově odpovídá zaměření a cílům práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Z formálního hlediska je text práce zpracován velmi dobře.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň zpracování jsou velmi pěkné.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Velmi dobře.
Otázky k zodpovězení při obhajobě	Diplomantka by měla vyjádřit své stanovisko k názoru (uváděnému v podkapitole 3.4.) na posuzování celého cyklu domácího násilí jako opakujícího se trvajícího útoku, v jehož každé fázi je přípustné jednání v nutné obraně.

V Praze dne 4.9.2024

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
vedoucí diplomové práce